

Täysistunto

Torstai 26.11.2020 klo 16.00—20.40

10. Lakialoite laiksi alkoholilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lakialoite LA 30/2020 vp Sari Multala kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja

Keskustelu

19.47 **Sari Multala kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronaviruksen leviyttä Suomeen monet rajoitustoimet ja suositukset ovat vähentäneet ihmisten liikkumista ja asioimista. Tein tämän lakialoitteen keväällä, kun meillä oli päällä niin kutsuttu lockdown eli lähes kaikki paikat olivat kiinni ja ihmiset pysyivät kotonaan, mutta nyt tämä aloite on entistäkin ajankohtaisempi.

Monet alat, erityisesti ravintola-ala ja sen myyntikanavaan merkittävästi tukeutuva pienpanimoala, joutuivat nopeasti jo keväällä pahoihin taloudellisiin vaikeuksiin. Ravintolat määrättiin lailla suljettaviksi asiakkailta 3.4. alkaen. Ravintoloiden auettua niiden asiakas- kapasiteettia ja aukioloaikoja on runsaasti rajoitettu. Uusimmat marraskuun alussa voimaan tulleet rajoitukset ovat kiristäneet näiden yritysten toimintamahdollisuuksia entisestään. Ravintolat pystyvät jossain määrin sopeutumaan tilanteeseen take away -myynnillä ja kotiintoimituksilla. Kotiintoimitukset eivät kuitenkaan ole mahdollisia alkoholijuomien osalta, eikä ulosmyyntioikeuskaan koske käytännössä lainkaan esimerkiksi monelle ruokaravintolalle tärkeitä viinejä.

Työvoimavaltaisella ravintola-alalla asiakasvirtojen tyrehtyminen on valtava isku. Keväällä 82 prosenttia matkailu- ja ravintola-alan yrityksistä ilmoitti, että niiden liikevaihto on ollut rajoitusten myötä vähintään puolet normaalia pienempi, suurimmalla osalla jopa 75–90 prosenttia pienempää normaaliaikaan verrattuna. Kevään ja kesän myötä yhä useampi ravintola-alan toimija on joutunut laittamaan lapun luukulle. Nyt voimaan tulleet rajoitukset typistävät pikkujoulukauden, jonka myynnillä moni ravintola on perinteisesti sennitellyt hiljaisen alkutalven yli. Pahimmissa skenaarioissa kuukausia kestävät rajoitukset ennustavat konkurssiaaltoa ensi keväälle.

Perustuslakivaliokunta piti keväällä välttämättömänä, että lailla säädettäisiin sekä ravintoloiden sulkemisen aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta että vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille. Hallituksen 123 miljoonan euron tukipaketti tuotiin korvaamaan ravintoloiden menetyksiä, mutta se ei ole merkittävästi helpottanut ravintoloiden tilannetta etenkin syksyä kohti mentäessä ja rajoitusten jatkuessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

Tällä hetkellä vaikutuksia lieventävä järjestely voisi olla esimerkiksi liiketoimintaan suoraan kohdistuvien rajoitusten väliaikainen helpottaminen. Ravintoloiden ja panimoiden laajempi mahdollisuus myydä tuotteitaan suoraan kuluttajille antaisi lisäedellytyksiä omalla toiminnallaan edesauttaa kriisiajan yli selviytymistä.

Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa esitetään lisättäväksi alkoholilakiin väliaikaisesti uusi 17 a § siten, että oikeus alkoholijuomien ulosmyyntiin on automaattisesti kaikilla, joilla on joko valmistus- tai anniskelulupa, kunhan ulosmyynnin aloittamisesta ilmoittaa sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle. Ulosmyytävien tuotteiden vahvuusraja nostetaan samalla 16 prosenttiin. Ulosmyyntioikeus ulotetaan koskemaan myös verkkokauppaa ja mahdollistetaan kotiintoimitukset. Ikärajakontrolli säädetään sen vastuulle, joka luovuttaa juomat kuluttajalle — toimija itse tai kolmas taho. Muutokset olisivat voimassa 30.4.2021 saakka.

Arvoisa puhemies! Ravintolayritysten tukemiseksi on rahallisen tuen lisäksi tehtävä toimia, joilla edesautetaan ravintoloiden mahdollisuutta kannattavaan liiketoimintaan loppuvuoden ja tulevan kevään aikana. Ulosmyyntioikeus olisi kustannustehokas tapa auttaa ravintoloita selviämään tiukoista kuukausista. Annetaan ravintoloille mahdollisuus hankkia lisää tuloja sen sijaan, että ajetaan heidät lomautuksiin, irtisanomisiin tai pahimmillaan konkurssiin.

19.51 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Oma nimeäni tästä hyvästä aloitteesta ei löydy. Myllykoski ei ollut vielä niin liberaalissa kunnossa keväällä, että olisi nimensä siihen laittanut. Mutta kun itse samaan aikaan tein tuon pienpanimoiden etämyyntialoitteen, niin nyt kun pohdin tuota, niin hyvin lähellä tässä ollaan oltu. Silloin ajattelin tästä alkoholiprosentin nostamisesta, että eipä se prosentti nyt paljoa isompi olisi kuin käsityöläisoluissa oli, vaikkakin täytyy sanoa, että en sitä siinä aloitteensa tuonut esille, että se on 12 prosenttia näissä käsityöläisoluissa. En halunnut sillä ketään harhauttaa, mutta se ei ollut minun mielestäni siinä hetkessä mainitsemisen arvoinen asia.

Edelleen tämä näyttää siltä, että meidän on pakko keskustella nyt näitten aloitteitten muodossa niistä toimista, joilla me voimme edesauttaa ja pitää vielä hengissä niitä ravintoloita, jotka koronasta johtuen ovat ahdingossa. Ne rajoitustoimet ovat olleet välttämättömiä. Me tiedämme sen, että meidän on tarvinnut tehdä jotakin. Jäljestäpäin voimme sitten arvioida, olivatko ne oikein mitoitettuja.

Mutta me olemme siinä tilanteessa, että verkkokauppa on tullut. Minä en usko, että Suomi pystyy kieltämään enää eurooppalaisia toimijoita tuomasta tänne alkoholijuomia. Kuten olen sanonut, meinaan tämän asian eteen vielä tehdä. Mutta jospa nyt Alkon hallintoneuvoston jäsenenä haastan kuitenkin toimivan johdon ensin siinä, että siellä otettaisiin nyt asia haltuun, niin että he alan toimijoiden kanssa ottaisivat tämän asian esille ja pohtisivat sitä, kuka johtaa alkoholipolitiikkaa. Onko Alko toimija, joka palvelee ja valvoo ja huolehtii päihdeongelmaisten rahoituksesta, vai onko se niin, että sosiaali- ja terveysministeriö yksinomaan hallinnoi tätä koko asiaa ja muu Eurooppa ajaa meidän ohitsemme junalla ja me olemme perässä resiinan kanssa?

Kiitän edustaja Multalaa tästä aloitteesta ja siitä, että saa minutkin miettimään asioita taas uudella tavalla. — Kiitos.

19.54 Rami Lehto ps: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin kiitän edustaja Multalaa tästä lakialoitteesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

Nyt uudet koronauutiset jälleen saavat ravintolat varpailleen ja varsinkin heidän asiakkaansa, jotka pelkäävät mennä sinne, ja kumminkin nyt puhutaan vuoden kovimmista myyntiajoista, kun pikkujouluaiakin on käsillä, ja kaikki jää nyt myymättä.

Korona on vienyt asiakkaat, ja ravintolat ovat nyt siihen viime kesästä lähtien osanneet vastata niin, että on alettu myymään entistä enemmän ulos, varsinkin ruoka-annoksia. Mutta niitä kun myydään, niin siellä on näitten aterioiden kuljetus- ja välitysyrietykset, mitkä ottavat välistä pois, ja se syö sitten sen ravintolan kätteistä, kun välittäjä ottaa aika kovan siivun, kun niitä kuljetetaan sieltä. Jos sieltä pystyttäisiin myymään näitä mietoja alkoholi-juomia, niin ne toisivat kumminkin sitten lisätuloa niille yrityksille. Ja moni haluaa sen, että kun tilaat jonkun aterian sieltä, niin saisit ruoan kanssa samalla vaikka viinin, mitä nauttia sitten sen kanssa. Kaikki eivät varaa kotiin pullotolkulla viiniä, että sitä olisi aina siellä valmiina, ja eivät ole varautuneet siihen. Ja jokainen tietää, että alkoholin ongelmakäyttäjät eivät tilaisi alkoholia ravintoloista niitten korkean hinnan takia. Kyllä he sen osavat paljon halvemmista paikoista, Alkosta ja ulkomailta.

Luulisi, että tällainen väliaikainen laki menisi läpi niin, että seurattaisiin vähän eteläeurooppalaista mallia. Kun tänään täällä kuultiin kannabiskeskusteluissa, että siinä hallituspuolueet haluaisivat noudattaa eteläeurooppalaista mallia, niin miksei voisi noudattaa tässä, mikä olisi paljon järkevämpi?

19.56 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Kuten muutakin liiketoimintaa, on koronavirus runnonut myös panimoteollisuutta. Keväällä tehdyt rajoitustoimet ravintolatoimintaan ovat olleet suuri isku erityisesti pienpanimoille, joiden tärkein yksittäinen myyntikanava on juuri ravintola. Nyt elämme jälleen epävarmuuden aikoja. Tullaanko ravintolat sulkemaan uudestaan? Toivottavasti ei.

Koska voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista alkoholin etämyyntiä kuluttajalle, tarkoittaa ravintolatilauksen lakkaaminen lähes koko tulovirran ehtymistä. Kilpailu markettien hyllypaikoista on kovaa, ja monet erikoisoluttyylit ovat yli 5,5 prosentin rajan, ja myynti on mahdollista vain pitkäripaisessa, jonne on vieläkin hankalampi saada tuotteita myyntiin. Pirkka-merkkistä kuohariakin kyllä alkaa olla, mikä sinänsä on oma keskustelunsa, missä määrin tämäkin keskustelu liittyy taas näihin suuriin toimijoihin.

Alkoholin etämyynnissä on toki porsaan mentävä reikä, joka suosii ulkomaalaista röhköpössua. On nimittäin täysin mahdollista tilata toisesta EU-maasta alkoholia, ja kuriirifirma tuo erikoisolut, viinit ja muut suoraan kotiovelle. On tragikoomista, että eräällä tamperelaisella panimolla on verkkokauppa, josta myydään olutta kuluttajille, koska se sijaitsee Virossa. Kotimaassa valmistettu olut kuljetetaan laivalla Viroon, kuljetetaan sieltä laivalla takaisin, ja kuriiri vie tuotteet kuluttajan kotiovelle täysin laillisesti. Eihän tässä ole kotimaan kannalta järjen hiventä. Tämä on ongelma, joka pitää korjata, mutta ensiksi on annettava ensiapua, ja siksi kannatan tehtyä aloitetta.

Sivistysvaltioiden alkoholilainsäädäntö tulee kuitenkin Suomeen, niin kuin se on kaikkiin muihinkin EU:n jäsenvaltioihin tuleva, ja sitä ei Alko tai mikään muukaan monopoli kykene estämään.

19.58 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Multalalle tästä kannatettavasta lakialoitteesta. Koronaviruspandemia on samalla voimakas kysyntäsokki vähentäen palvelukysyntää, ennen kaikkea turismia, mutta myös ravintola- ja viihdepalveluiden käyttöä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

Se on lisännyt epävarmuutta sekä heikentänyt yritysten ja kotitalouksien talousluottamusta.

Pandemian leviämistä pitää pystyä hillitsemään ja ihmisten terveyttä suojelemaan. Kuitenkin rajoituspäätöksillä on dramaattisia ja pitkäjänteisiä seurauksia ravintola-alalle ja sen työllisyydelle. Keskuskauppakamarilta on tullut hyvä ehdotus arvonlisäveron alennuksesta, ja MaRakin on ehdottanut ravintolaruuan ja anniskelun arvonlisäveron alennusta kymmeneen prosenttiin vuoden ajaksi. Koen, että myös tämä nyt käsittelyssä oleva aloite ulosmyyntioikeuden laajentamisesta väliaikaisesti voisi olla yksi mahdollinen keino helpottaa ravintolayrittäjän tukalaa tilannetta. Tietenkin siinä tilanteessa, että muutos tehtäisiin, myyntiä harjoittavan tulisi normaaliin tapaan huolehtia siitä, ettei alkoholijuomia luovuteta alaikäisille tai päihtyneille.

19.59 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Keväällä tästä asiasta keskusteltiin täällä, ei lakialoitteen muodossa mutta muuten. Silloin päähallituspuolue SDP kertoi, että lakimuutos on ongelmallinen, sillä muutos veisi aikaa ja siitä ei ehtisi olla apua ravintoloiden korona-ahdinkoon, vaikka kuulemma suurin osa hallituspuolueistakin kannattaa tätä lakialoitetta, kuten myös edustaja Myllykosken pienpanimoiden etä- ja ulosmyyntialoitetta. Itse katson kuitenkin, että tämä selitys ontuu varsinkin, kun nyt tilanne pitkittyy ja tilanne on oikeastaan monilta osin vielä pahempi kuin keväällä. Tämä ulosmyynnin salliminen on lakiteknisesti helppoa ja nopeasti tehtävissä, jos meillä vain olisi kirkas tahtotila, ja siksi tässä on kyseessä vain ja ainoastaan poliittinen ratkaisu, että tätä helpointa mahdollista keinoa tukea alaa ei haluta edistää. Haluan kuitenkin kiittää kollegoita, jotka ovat täällä jo tukensa tälle aloitteelle antaneet, ja toivon, että edustaja Myllykoski laittaa tarmonsä siihen, että tosiaan voisimme edistää nyt näitä keinoja, joita tämän aloitteen lisäksi on täällä tänään esitelty, esimerkiksi pienpanimoiden ja käsityöläispanimoiden etä- ja ulosmyyntioikeuden mahdollistamista.

Kyse on tosiaan siitä, että tällöin toisimme suomalaiset toimijat samalle viivalle ulkomaisten kanssa, ja olen aivan samaa mieltä edustaja Myllykosken kanssa siitä, että en usko, että meillä on enää edellytyksiä kieltää tätä etämyyntiä. On aivan kummallinen tilanne, kuten täällä on tuotu esille, että voidaan tilata vaikkapa Ranskasta laatikollinen viiniä kotiovelle, mutta suomalaisesta ravintolasta sitä ei voi ostaa kotiin eikä edes sieltä ulos ylipäänsä. Sen vuoksi toivon, että hallitus vielä ottaisi vakavasti tämän ja edustaja Myllykosken lakialoitteen kuten myös edustaja Kauman lakialoitteen anniskelun alvin laskemisesta. Tällaisilla keinoilla voisimme ilman ikään kuin suoria tukieuroja tukea alaa ja auttaa alaa pääsemään tämän tukalan tilanteen yli.

Ehkä vielä loppuun, arvoisa puhemies, yleisesti siitä, että tässä tilanteessahan meillä on perustustalokivaliokunnan vahva selkänoja siitä, että alalle, jota on rajoitettu merkittävästi lainsäädännöllä, jonka elinkeinoa on rajoitettu, tulee näitä menetyksiä myös korvata. Meillä on edessämme kuitenkin sellainen tilanne, että nyt sosiaali- ja terveysministeriö vahvasti suosittelee myös yksityisiä toiminnanharjoittajia, kuten sisäleikkipuistoja tai liikuntakeskuksia, sulkemaan ovensa, mutta ei lainsäädännössä ole tällä hetkellä keinoja, joilla näitä voitaisiin lainsäädännön perusteella sulkea. Tällöin tuskin voidaan myöskään katsoa, että he olisivat oikeutettuja korvaukseen, vaikka ikään kuin ovat kohtuullisen pakotettuja ovensa kiinni laittamaan. Tästä tulee vielä ongelma meidän eteemme, ja toivottavasti tähän ollaan myös hallituksen piirissä valmiita reagoimaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

20.02 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Väistämättä kansanedustajana saa joskus käsityksen, että vastustus on periaatteellista, koska ei ole mitään selvää syytä liberalisoinnille esimerkiksi tässä tapauksessa, mitä Multalan erinomainen lakialoite väliaikaisesta lain muuttamisesta edustaa. Onhan se aika erikoista, jos meidän pitää pyrkiä yhdenvertaisuuteen ja nimenomaan EU:n alueella, niin että yritystoiminta olisi samanarvoista joka maassa, koska todella kuka tahansa kansanedustaja voi ulkomailta tilata pihalleen ison lastin mitä tahansa viiniä, olutta tai muuta ja tavallaan suomalaiselta toimittajalta se ei onnistu.

Ja jos tämä hieman laajempaan kuvaan yhdistetään, niin minulla on itselläni se käsitys, että mitä tahansa ministeriö tekee, tai kuka tahansa tekee jotain, alkoholinkulutuksen säätelämiseksi, niin sillä ei ole oikeasti mitään merkitystä, eikä eduskunnan päätöksellä ole juurikaan merkitystä, koska alkoholinkulutus on sidoksissa kulttuuriin ja se menee johonkin suuntaan, niin kuin se nyt menee — voidaan todella todeta, että saattaa olla, että huumausaineet ovat tulleet tilalle, niin kuin kulutuksen perusteella siltä näyttää. Mutta nämä ovat täysin vaarattomia, ja silloin kun me auttaisimme alaa, joka ottaa suurinta iskua vastaan, kun asiakkaat kaikkoavat, ja kun meidän pitäisi perustuslakivaliokunnan lausunnonkin mukaan korvata alalle menetykset, koska kiellot tulevat eduskunnasta, niin silloin en kyllä ymmärrä, miksi tämmöistä periaatteellista vastustusta tehdään. Ja itse näen saman kuin moni muukin puhuja, että on vain ajan kysymys, milloinkaan tällaiset monopolit purkaantuvat, olipa kyse Alkosta tai apteekkilaitoksesta tai mistä tahansa, niin että sitä pitäisi pikkuisen jouduttaa ja nimenomaan korona-aikana ymmärtää, mistä elinkeinon harjoittamisessa on kyse.

20.04 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Sen tähän loppuun vielä haluan todeta, että tässä lakialoitteessa olisi kyse väliaikaisesta muutoksesta. Miksi näin? Arvelin sillä olevan näin paremmat mahdollisuudet mennä läpi, sillä se vasta-argumentti, jota tässä usein esitetään, on siis se, että kun alkoholin saatavuutta lisättäisiin, niin myös haitat kasvaisivat. No, tästä tällä tavalla olisi mahdollista nyt, kun ravintoloiden toimintaa on rajoitettu, kokeilla kuinka kävisi.

Itse en usko, että se, että voisit ravintolasta ostaa viinipullon haluamasi aterian kanssa mukaan, varsinaisesti lisäisi kysyntää tai kokonaiskulutusta, sillä usein sen alkoholin hinta, joka on myyty ravintolasta — ja ravintola on saattanut sen maahankin tuoda tai hankkia suoraan ulkomailta — on käytännössä kuitenkin yleensä huomattavasti korkeampi kuin esimerkiksi meidän monopolimme Alkon kautta hankitun viinin. Kyse on siis siitä, että silloin maksetaan myös siitä palvelusta, ja toisaalta ravintoloiden katteesta iso osa tulee usein siitä alkoholin tai juomienkin myynnistä.

Tässä tapauksessa nimenomaan tällä väliaikaisella lainmuutoksella olisi mahdollista kokeilla kuinka suomalaiset osaavat — ja uskon, että suomalaiset osaavat — toimia, kuten monessa muussakin sivistysvaltiossa tällä hetkellä toimitaan. Joissain maissahan, esimerkiksi Australiassa, on menty jopa niin pitkälle, että siellä on sellaisia ravintoloita, joilla ei välttämättä ole anniskeluoikeuksia, mutta siellä pullon voi viedä mukanaan, eli itse ostaa sen pullon viiniä ja viedä sen ja juoda sen siellä ravintolassa. Suomessa tietysti ollaan vähän toisenlaisessa ajatuksessa tässä, ja tällaisessa maassa, jossa myös työvoimakustannukset ovat erittäin korkeita, varmasti tällaisessa mallissa jatkossakin pidättäydytään.

Mutta todella halusin vielä tässä tuoda esiin tämän, että kyse on siis väliaikaisesta, määraikaisesta muutoksesta ja tarkoituksena olisi nimenomaan kokeilla tätä nyt korona-aika-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 152/2020 vp

na ja auttaa ravintolat tämän pahimman ajan yli. Vaikka toki on samaan hengenvetoon sanottava, että itse olisin kyllä valmis tätä aivan pysyvänäkin ratkaisuna kannattamaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.